

Utlåtande 2012:129 RI (Dnr 309-2479/2011)

Vad som händer med välfärden i Stockholm

Motion (2011:79) av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:79) av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) om ”Vad som händer med välfärden i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) har lämnat in en motion (2011:79) där de yrkar att en utredning görs för att belysa konkurrensens effekter i Stockholms stad samt att en ordentlig utvärdering görs av verksamheterna och att detta redovisas snarast möjligt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret poängterar att staden genom åren, utöver den kontinuerliga uppföljningen av stadens verksamheter, har genomfört ett flertal utredningar och analyser av konkurrensutsättningen. Stadsledningskontoret välkomnar ytterligare forskning på området och har erbjudit Studieförbundet Näringsliv Samhälle (SNS) material och dialog i samband med publiceringen av deras antologi.

Mina synpunkter

Att det finns en stor valfrihet i utbudet inom till exempel förskolan och äldreomsorgen i Stockholm är något som de allra flesta uppskattar. Konkurrensutsättning är således ett naturligt inslag i staden, och har så varit under snart två decennier. Att staden som huvudman följer upp och utvärderar den verksamhet den ansvarar för och utför i medborgarnas tjänst är dessutom en självklarhet i Stockholm. Målet för all verksamhet i Stockholms stad, oavsett om den drivs i egen regi eller på entreprenad, är att leverera en service i världsklass. Att medborgarna får en verksamhet av god kvalitet är således en central fråga för staden, oavsett driftform.

Precis som motionärerna lyfter fram kräver en reell valfrihet goda möjligheter för medborgaren att få information om de olika valmöjligheter som erbjuds. Stockholms stad arbetar därför kontinuerligt med att förbättra detta genom att exempelvis utveckla tjänsten Jämför Service. En annan viktig del i arbetet är att fortsatt stödja biståndshandläggarnas arbete med att ge relevant information om brukarens valmöjligheter. I staden genomförs dessutom kontinuerligt uppföljningar av all verksamhet, dels genom nämndernas lagstadgade ansvar, dels genom brukarundersökningar.

Det är oerhört viktigt att det finns en väl fungerande uppföljning och granskning av välfärden i Stockholms stad. Förra året fattades beslut om att inrätta en ny enhet för kvalitetsinspektioner i äldreomsorgen. I enhetens uppdrag ingår bland annat att tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla systematik för såväl individuppföljning som verksamhets- och avtalsuppföljningar. Dessutom har kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram riktlinjer för dels hantering av entreprenörer som inte sköter sitt uppdrag i enlighet med avtal och förfrågningsunderlag, dels att ta fram stadsgemensamma riktlinjer för hantering av brukare som drabbas när entreprenörer inte fullföljer sitt uppdrag.

I allt väsentligt fungerar uppföljningen av stadens verksamheter väl. Det är dock viktigt att ständigt utveckla formerna för uppföljningen och det måste exempelvis vara tydligt vem som organisatoriskt i staden ansvarar för uppföljningen och vad staden ska göra i de fall där verksamheten brister. När det gäller utvärderingar och analyser av konkurrensutsättningen i staden har ett flertal sådana utförts genom åren. Dessa har genomförts av såväl Institutet för kommunal ekonomi (IKE) vid Stockholms Universitet som av konsultföretag.

SNS forskningsantologi ”Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd?” är ett välkommet inslag för att fördjupa analysen av konkurrensutsättningen i Sverige. Staden välkomnar ytterligare forskning på området

och har erbjudit SNS material och dialog i samband med publiceringen av deras antologi.

Bilaga

Motion av Karin Ehlin Kolk, Emilia Bjuggren, Elisabeth Brandt-Ygeman och Gunnar Sandell (alla S) om vad som händer med välfärden i Stockholm

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård och Roger Mogert (båda S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. bifalla motionen
2. därutöver anförä:

Sedan 2006 har konkurrensutsättning varit en överordnad dogm för den styrande majoriteten. Idag råder ingen politisk strid om värdet av en stor valmöjlighet för medborgarna. Den stora politiska striden handlar om vilket förhållningssätt Stockholms stad ska inta mot såväl egen som privat utförd verksamhet.

Alltför ofta har vi sett en Moderatledd majoritet som kombinerar passivitet med vilja till besparingar i den egna kommunala verksamheten och därtill i förhållande till den privata verksamheten valt att förhålla sig okritiskt hyllande. Med ett sådant arbetsätt skärps inte kvaliteten.

När det gäller vägvalet mellan privat och offentligt har majoriteten ofta inte velat låta privata utförare jämföras med kommunala dito. Det har oftast inte funnits någon analys om vilken driftsform som skulle fungera bäst givet högt ställda kvalitetskrav och ambitioner bland brukarna att kunna påverka. Exempelvis behandlar kommunstyrelsens ekonomiutskott regelbundet stadsdelsnämndernas önskemål nybyggnationer av förskolor som utan analys påbjuds att drivas i privat regi. Och detta är bara en av många i dogmer grundade beslut.

Motionärerna efterlyser en tillämpning som grundar sig i kunskap och vetenskap. Det avfärdas i Stadsledningskontorets svar med att staden redan vet det man behöver veta. Kanske är det ytterligare ett uttryck för en dogm.

Motionen lyfter fram en rad frågeställningar som är värdefulla att veta som beslutsunderlag såväl när det gäller enskilda upphandlingar, kvalitetstillsyn, resurstilldelning som när det gäller inriktning för den framtida välfärden. Det gäller exempelvis frågor som:

- hur påverkas kvaliteten i den verksamhet som vi stockholmare brukar
- konkurrensutsättningen ekonomiska effekter för staden

- hur leder den ideologiskt grundade privatiseringen till att staden uppnår den moderatledda majoritetens budgetmål
- är konkurrensen mellan privata och kommunala verksamheter neutral
- vilken valmöjlighet finns det om det inte finns några kommunala verksamheter kvar
- hur mycket extra kostar det att staden måste ha en beredskap för att klara skolplikten, för att klara barnomsorgsgarantin
- hur medarbetarnas antal, anställningstrygghet, arbetsmiljö och förutsättningar göra ett bra arbete samt fackliga organisationers möjlighet arbeta påverkas
- hur lagstadgade rättigheter som meddelarskydd påverkas
- hur staden utvärderar verksamheten för att säkerställa god verksamhet och kontroll.

Det finns därför stark anledning för staden att jobba i motionens anda och genomföra den studie som motionen efterlyser.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att utöver stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anföra följande:

Det behöver påpekas att valfrihet inte nödvändigtvis är synonymt med konkurrens, såsom borgarrådet antyder. En mångfald av verksamheter är bra för valfriheten, därmed inte sagt att alla verksamheter ska konkurrensutsättas och därigenom upphandlas.

Motionärerna har flera viktiga slutsatser, t ex att det finns allvarliga problem i att en stor del av den kommunala sektorn tagits över av riskkapitalbolag med bas i skatteparadis och där syftet är högsta möjliga avkastning snarare än engagemanget för vård, skola och omsorg.

Stockholms stad ska utöka stödet till den sociala ekonomin, d.v.s. stötta företag som driver äldreomsorg och annan offentligt finansierad välfärd utifrån en idé och utan vinstintresse. Stockholms stad behöver också erbjuda bättre möjligheter till fortbildning och kompetensutveckling för att berörd personal ska ha kunskaper om alla möjligheter som finns utöver konkurrensutsättning och upphandling av verksamheter, t ex direktavtal, partnerskap mm.

En annan viktig aspekt som motionärerna lyfter är svårigheterna för t ex gamla eller funktionsnedsatta att välja bort en dålig utförare och veta vilka som är bra. Detta gäller även för barn i förskola och skola. Om föräldrar ofta tvingas byta på grund av undermålig kvalitet blir det inte mycket till kontinuitet för barnen, och de barn vars föräldrar inte förmår göra aktiva val blir också lidande. Staden måste kunna garantera hög kvalitet i den kommunalt finansierade välfärden, oavsett utförare.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:79) av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) om ”Vad som händer med välfärden i Stockholm” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 3 oktober 2012

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård och Roger Mogert (båda S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2011:79) av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) om ”Vad som händer med välfärden i Stockholm” bifalls
2. Dessutom vill jag framföra följande.

Självfallet måste det gigantiska privatiseringsexperimentet i Stockholms stad som sattes igång efter valet 2006 utvärderas på ett objektivet sett. Det är ett svek mot stockholmarna att den borgerliga majoriteten har släppt marknadskrafterna loss utan stark politisk styrning och utan skarp uppföljning av konsekvenserna av de strukturella förändringarna. Att dessutom inte ge forskningen i uppdrag att följa en sådan stor förändring i Sveriges huvudstad är ansvarslost.

Det generella kunskapsläget om konkurrensutsättningens effekter är inom många områden dåligt. Den kunskap som ändå finns tyder på att konkurrensutsättningen fram till idag inte har gett de klara vinster som förespråkarna har talat sig varma för. Utvecklingen visar tvärtom att det finns segregande tendenser. En orsak till den bristande kunskapen är att det saknas tillräckligt omfattande statistik och adekvata mått på kvalitet. De borgerliga valfrihetsvurmarna har alltså inte brytt sig om att kvalitetssäkra

att tillräckliga och adekvata faktauppgifter finns i kommunerna för att förändringarna ska kunna beforskas. Man har hellre mätt takten i avknoppningar och konkurrensut-sättning än effekter för jämlikheten.

Vänsterpartiet förutsåg tidigt de negativa konsekvenserna av privatiseringspoliti-ken, men vi talade tyvärr för döva öron. Redan 2005 la vi fram rapporten ”Privatise-ringarnas pris” med analyser av privatiseringspolitikens konsekvenser i Stockholm och i resten av landet. År 2008 motionerade vi om en årlig utvärdering av effekterna av privatiseringen. Vi ville utreda en stadsövergripande modell för inre, yttre tillsyn och förebyggande tillsyn för en skärpt granskning av kvalitet och ekonomi. I motionen föreslog vi att styrdokumenterna skulle kompletteras med granskning av ekonomiska förhållanden och att staden oftare skulle göra oannonserad uppföljning. Vi ville dess-utom ålägga privat driven verksamhet som finansieras av kommunen att informera sina brukare om alla granskningsresultat som rör verksamheten.

ÄRENDET

Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) har lämnat in en motion (2011:79) där de yrkar att en utredning görs för att belysa konkurrensens effekter i Stockholms stad samt att en ordentlig utvärdering görs av verksamheterna och att detta redovisas snarast möjligt.

Motionärerna är kritiska till flera delar av stadens rådande valfrihetssystem inom vård, skola och omsorg. Bland annat anser man att mångfalden har begränsats till stora riskkapitalbolag med bas i skatteparadis samt att staden har valt att låta sig bakbindas av affärskontrakt. Det sistnämnda innebär, enligt motionärerna, att staden har fråntagit sig själv möjligheten att snabbt agera vid krislägen och allvarliga brister i verksamheten.

Studieförbundet Näringsliv Samhälle (SNS) publicerade hösten 2011 forskningsantologin ”Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd?”. Studiens främsta slutsats är att kunskapsläget inom området är begränsat och att det är för tidigt att dra generella slutsatser om vilka vinster eller förluster den ökade konkurrensen har genererat. Motionärerna menar att Stockholms stad, i egenskap av en av de kommuner där andelen välfärdsarbete i privat drift är högst, har ett stort egenintresse i att bidra till att förbättra kunskapen om effekter av konkurrensutsättning.

Motionärerna lyfter i sitt yrkande fram ett stort antal effekter av konkurrensutsättningen som de anser behöver belysas i en utredning. Några av dessa är hur kvaliteten påverkas av reformerna, ekonomiska effekter för staden samt hur staden utvärderar verksamheten för att säkerställa god verksamhet och kontroll.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att kontinuerligt följa upp och analysera effekterna av de reformer som staden genomför.

Konkurrensutsatt verksamhet i Stockholms stad idag

I linje med stadens konkurrenspolicy finns det idag privata inslag inom många av

stadens verksamheter. I en analys av konkurrensens konsekvenser inom Stockholms stad är det viktigt att hålla isär de olika valfrihetssystem som finns i stadens verksamhetsområden. I och med att såväl bakgrund till systemen som stadens ansvar för tillstånd och uppföljning skiljer sig åt från ett verksamhetsområde till ett annat blir analysen lidande av att dra generella slutsatser kring all konkurrensutsatt verksamhet.

Inom förskolan råder sedan 2006 fri etableringsrätt i hela landet där alla privata utförare som uppfyller vissa krav får tillstånd att bedriva förskoleverksamhet. Privata utförare har dock funnits inom förskolan i Stockholms stad sedan länge. Kommunen har tillsynsansvar och i staden ansvarar utbildningsnämnden för detta. Under 2012 kommer utbildningsnämnden att utöka arbetet med tillsyn av de mer än 400 enskilt drivna förskolorna.

Friskolereformen från 1992 är grunden för det system med skolpeng och fritt skolval som idag råder i hela Sverige. Syftet med reformen var förutom den enskildes möjlighet att välja skola även en förhoppning om en framväxt av ökad pedagogisk mångfald. Inom skolans område begränsas kommunens roll gentemot de fristående aktörerna till den så kallade insynsrätten. Tillstånd och tillsyn ligger på statliga Skolinpektionen.

Inom äldreomsorg och stöd för personer med funktionsnedsättning finns valfrihetssystem för många olika insatser. Dessa valfrihetssystem är, till skillnad från de pedagogiska verksamheterna, beslutade och framtagna av kommunen. Privata alternativ till stadens egen regi finns inom dessa områden genom upphandlade entreprenadavtal, som godkända utförare enligt lagen om valfrihetssystem samt genom upphandlade ramavtal av enstaka platser. I beslutsärendet för valfrihetssystem för vård- och omsorgsboende lyfts några motiv till införandet fram. Stadsledningskontoret vill understryka att motivet bakom införandet i Stockholms stad inte har varit kostnadsreducing utan kvalitetsutveckling.

Gemensamt fokus i införandet av valfrihet för de olika verksamheterna har varit på den enskildes möjlighet att välja och välja bort utförare. Precis som motionärerna lyfter fram kräver en reell valfrihet goda möjligheter för medborgaren att få information om de olika valmöjligheterna. Stadsledningskontoret vill betona att staden kontinuerligt arbetar med att förbättra detta genom att exempelvis utveckla tjänsten Jämför Service och fortsätta stödja biståndshandläggarnas arbete med att ge relevant information om brukarens valmöjlighet.

En mångfald av aktörer har också varit prioriterat vid konkurrensutsättningen av stadens verksamheter. Stadsledningskontoret vill framhålla att det inom många av stadens konkurrensutsatta verksamhetsområden finns såväl ett stort antal utförare som en variation i inriktningar. Det är naturligt att det etablerar sig några få företag som attraherar en stor del av brukare eller elever. Det stora utbudet av aktörer inom exempelvis förskola och hemtjänst visar dock på en variation i såväl inriktning som storlek på företagen. Sedan staden 2007 gick över till att centralt upphandla vård- och omsorgsboenden med fast pris har det även tillkommit nya och mindre aktörer inom detta verksamhetsområde.

Kvalitetsuppföljning av stadens verksamheter

Att medborgarna får en verksamhet av god kvalitet är en central fråga för staden oavsett driftform. I staden genomförs kontinuerligt uppföljningar av all verksamhet. Uppföljningen görs utifrån olika perspektiv och uppföljningsansvaret skiljer sig åt mellan olika verksamhetsområden.

Gemensamt för alla nämnder är dock det lagstadgade ansvaret av en fungerande internkontroll. Nämnderna ska se till så att verksamheten, oavsett driftsform, bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

En annan betydelsefull del i uppföljningen av kvaliteten på verksamheterna är stadens brukarundersökningar. Genom att kontinuerligt följa upp medborgarnas syn på kvaliteten i verksamheterna får staden värdefull information om såväl goda exempel som utvecklingsområden. Stadens brukarundersökningar skickas ut till såväl kommunala som privata utförare och den upplevda kvaliteten kan följas kontinuerligt från år till år.

Stadsledningskontoret anser att uppföljningen av stadens verksamheter i grunden fungerar väl. Det är dock viktigt att ständigt utveckla formerna för uppföljningen och det måste exempelvis vara tydligt vem som organisatoriskt i staden ansvarar för uppföljningen och vad staden ska göra i de fall där verksamheten brister.

Stadsledningskontoret delar inte motionärernas uppfattning om att staden genom konkurrensutsättningen låtit sig bakbindas av affärskontrakt. En avtalsrelation innebär inte att staden släpper ansvar och handlingsutrymme. Genom en intensiv avtalsförvaltning med tät, relevant uppföljning och dialog med leverantörerna kan staden fortsatt vara en aktiv huvudman.

Behovet av en utredning av konkurrensutsättningens konsekvenser

Stadsledningskontoret delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt att utvärdera och analysera effekterna av de reformer som genomförs och den verksamhet som staden och externa aktörer bedriver.

Konkurrensutsättning inom Stockholms stad är en utveckling som har pågått i två decennier och modellen med valfrihetssystem är nu på många sätt en naturlig del av stadens styrning. Den kontinuerliga uppföljningen av stadens verksamheter samt andra analyser och utredningar som görs inom staden rör därför valfrihetssystemens funktion på olika sätt. Med tanke på att valfrihetssystemen inom de olika verksamhetsområdena har skilda förutsättningar anser stadsledningskontoret att det även fortsättningsvis är viktigt att hålla isär olika sakfrågor och verksamhetsområden i framtida utredningar.

Stadsledningskontoret vill poängtera att staden genom åren, utöver den kontinuerliga uppföljningen av stadens verksamheter, har genomfört ett flertal utvärderingar och analyser av konkurrensutsättningen och dess effekter sedan 1990-talet. Utvärderingar har genomförts bland annat av såväl Institutet för kommunal ekonomi (IKE) vid Stockholms Universitet som av konsultföretag. Beslutet om valfrihetssystem för vård- och omsorgsboenden från 2007 föregicks av en rad utredningar om den dittillsvarande konkurrensutsättningen. Ett exempel är en större utvärdering av konkurrensutsättningen inom Stockholms stad som genomfördes 2004 av stadsledningskontoret. Efter infö-

randet av rådande valfrihetssystem inom äldreomsorgen har utredningar och rapporter följt såväl införandet av valfrihet som effekter av köhanterings- och ersättningssystem.

SNS forskningsantologi ”Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svensk välfärd?” är ett välkommet inslag för att fördjupa analysen av konkurrensutsättningen. Stadsledningskontoret noterar att antologin är ett första steg i ett flerårigt forskningsprojekt om konkurrensen på välfärdsmarknaderna och ser fram emot fortsatta studier på området. Stadsledningskontoret välkomnar ytterligare forskning på området och har erbjudit SNS material och dialog i samband med publiceringen av deras antologi.

Stadsledningskontoret föreslår att motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2011:79

2011:79

Motion av Karin Ehlin Kolk m.fl. (S) om vad som händer med välfärden i Stockholm

Dnr 309-2479/2011

Stockholms stad är Sveriges största kommun. Vi har bl a ansvar för skola, vård och omsorg - välfärdens kärna - för snart en miljon invånare. Därför har det betydelse för alla i Sverige hur vi agerar, Fullmäktiges beslut har avgörande betydelse framförallt för invånarna i Stockholm. För många stockholmare är vardagsstressen svår – den minskar av pålitlig och väl fungerande barnomsorg, äldreomsorg, vård och annan service.

Den moderatledda majoriteten har privatiserat en stor del av skolan, vården och omsorgen. De har en ideologisk tro att privat är bättre än gemensamt. Upphandlingar, avknoppningar och omvandling från kommunal regi till privat verksamhet är melodin för den moderatstyrda majoriteten. Väljarna har valt dessa partiföreträdare för att genomföra den politiken, men var det då klart för väljarna att denna snabba omvandling skulle ske? Var det klart att stora multinationella koncerner, finansierade av riskkapital, skulle ta över den kommunala verksamheten? Fick väljarna veta att dessa bolag placerade sina vinster i skatteparadis? Visste väljarna att kontrollen av kvalitén var bristfällig? Att Sverige skulle bli ett land där den som vanvårdar djur kan dömas till fängelse, men den som vanvårdar gamla kan få bonus?

Studieförbundet Näringsliv Samhälle (SNS) publicerade i början av hösten en forskningsantologi "Konkurrensens konsekvenser – vad händer med svenskt välfärd?" (bifogas i pdf-fil). Där finns forskning och statistik om effekterna av konkurrens i produktion av välfärdstjänster. Studiens huvudsakliga slutsats är att det råder ett stort kunskapsgap om vilka effekter den ökade konkurrensen har fått i den svenska välfärdssektorn. Utifrån befintlig forskning går det inte att hitta belägg för att privatiseringen medfört kvalitets- och effektivitetsvinster, men inte heller motsatsen. Stockholm stad är en av de kommu-

ner där andelen välfärdsarbete i privat drift är högst. Därför har Stockholm stad i allra högsta grad ett egenintresse i att bidra till att förbättra kunskapen om effekter av konkurrensutsättning.

När privatiseringarna startade trodde många att de skulle öppna för små, lokalt förankrade verksamheter, gärna i form av personal- eller föräldrakooperativ. Resultatet blev dock ett annat - stora riskkapitalbolag med bas i skatteparadis! Dessa står för de största andelarna av enskilt drivna vård-, skol- och omsorgsverksamheter. De har inte etablerat sig på grund av engagemang för vård, skola eller omsorg utan för att driva verksamheter med syfte att göra vinst. Enligt SCB är avkastningen betydligt högre för de privata företagen inom välfärdssektorn än för företag i genomsnitt. Företagen finns där för att det inom dessa områden finns mycket pengar att tjäna då ersättningsregler och kraven på verksamheten inte är tillräckligt väl utformade för att ställa krav på och garantera en god kvalitet.

Argumenten för dessa förändringar har till stor del varit att de skulle bidra till en effektivisering och pressa kostnaderna samt höja kvaliteten genom att utmana och sporra hela den skattefinansierade sektorn. SNS-studien har inte funnit dessa effekter. Dagens incitamentsstruktur och kontrollmekanismer är inte rätt utformade. Felet är otillräcklig politisk styrning.

SNS-studien visar inte att den privat drivna verksamheten är bättre än den kommunala.

När kostnads- och kvalitetsargumenten försvinner är det enda kvarstående argumentet för privatiseringar moderaternas stridsrop ”valfrihet”. Valfrihet för vem? Valfrihet på vilket sätt? Valfrihet förutsätter inte att offentlig verksamhet drivs av riskkapitalbolag.

För att ett företag ska gå med vinst måste det ha högre intäkter än kostnader. Detta kan antingen uppnås genom att öka intäkterna eller minska kostnaderna. I offentlig sektor där intäkterna är svåra att påverka (utom i kostnadsdrivande system som till exempel vårdvalssystemet) handlar det om att minska kostnaderna. Offentlig sektor är oftast personalintensiv samtidigt som mycket av kvaliteten i verksamheten ligger i just välutbildad personal och personaltäthet. Företagen låtsas inte ens att de har nya innehållsliga idéer att tillföra. Företagens egna prestationer handlar oftast om att de förändrar genom att skära ner på personalresurserna, minska på timmar – personalen ska jobba snabbare. Företagen snålar med tillbehör och material, samt med lokaler.

Stockholm stad har redan blivit fälld i regeringsrätten för en olaglig utförsäljning av kommunal verksamhet där försäljningen skedde långt under marknadspris. Det finns också exempel på bland annat äldreboende, förskolor och omsorgsboenden där verksamheten har varit minst sagt undermålig. Detta har

fått allvarliga konsekvenser för invånare som använt verksamheten. Interiörerna från Caremas verksamhet i Koppargården talar sitt eget språk. Andra exempel är bristfälliga upphandlingar som till exempel GS-IT.

Detta trots att det finns en kontrollverksamhet uppbyggd. Först och främst är det vi av folket valda kommunfullmäktige som beslutar om uppdrag och resurser, följer upp verksamheten genom tertialrapporter samt bokslut. Kommunstyrelsen har ansvar för löpande tillsyn av all verksamhet och har mandat att omedelbart vidta åtgärder. Revisionen granskar och rapporterar till kommunfullmäktige. Nämnder och styrelsers ledamöter och förvaltningar genomför detaljerad styrning och uppföljning. Vissa nämnder och styrelser har dessutom anställda inspektörer och ombudsmän samt medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) med kontrolluppdrag. Brukare, övriga invånare och media har synpunkter på verksamheterna. Staten har lagstiftning samt verk med inspektions- och tillsynsskyldighet.

Fakta, kunskap och utvärdering är centrala för att ta fram de underlag som behövs för att kunna fatta bra beslut. Invånarnas bästa samt ett effektivt och ändamålsenligt användande av skattepengar måste stå i centrum. Den viktigaste frågan är varför fungerande, välkänd och snabbt föränderlig kommunal verksamhet ska avvecklas och överlämnas till vinstdrivna privata företag? I stället för kommunal verksamhet har de äldre fått de privata Carema och Attendo med verksamheter som Koppargården och Vintertullen. De ansvariga i stadens ledning har visat passivitet. Staden har genom att successivt avtala med privata företag frångått sig själv möjligheten att snabbt agera vid den typ av krislägen som uppstått på Vintertullen och Koppargården.

Majoriteten har valt att låta sig bakbindas av affärskontrakt och kan nu bara titta på när skandalerna radar upp sig. Till kaoset bidrar det splittrade ansvaret inom staden där olika aktörer sätter upp mål, upphandlar respektive granskar verksamheterna! Genom att överlåta allt fler äldreboenden till privata vinstdrivna företag har den moderatledda majoriteten skapat en struktur där stadens politiska ledning inte har möjlighet att agera då risken är överhängande att staden hamnar i långdragna juridiska processer. De kan sluta med att staden blir skadeståndsskyldig, samtidigt som man inte kan få några kortsiktiga garantier för att vårdkvaliteten för de äldre återupprättas. I dag drivs cirka 70 procent av äldreomsorgen i privat regi. Stockholms äldre förtjänar en värdig omsorg!

I årsrapporten för 2010 skriver äldreombudsmannen att hon har fått ta emot många samtal där äldre och anhöriga beskriver en ny typ av maktlöshet inför kundvalsmodellen. När de framför klagomål på sin utförare får de förslaget att byta företag, utan att felet eller bristerna åtgärdas. Kontinuitet är en viktig

kvalitetsaspekt om man frågar de äldre. Studier visar att, under ett år, byter endast fyra procent av de äldre utförare i kommuner med LOV. I Stockholm var det endast en procent som bytte boende förra året. Dels handlar det om ålderdom och eventuella sjukdomar som följer på det, dels om svårigheten att jämföra kvalitet mellan utförarna och att de presentera sig på ett begripligt sätt. I staden kan de äldre välja mellan cirka hundra hemtjänstföretag där alla har varsin broschyr i vilken de skriver att just vi är det lilla företaget som sätter människan i centrum. Att göra ett väl underbyggt val i en sådan situation är nästintill omöjligt. Det systemet skapar frustration i sig. Välfärdsverksamheten kan inte betraktas som en marknad i konventionell mening, utan som en kvasimarknad. Ett stort problem är förutsättningarna för att kunna göra rationella, välöverlagda val.

Invånarnas bästa samt ett effektivt och ändamålsenligt användande av våra skattepengar måste stå i centrum. Hur väl staden lyckas uppfylla verksamhetens mål och ge stockholmarna en god service är beroende av kompetens och engagemang hos medarbetare och chefer. Det är därför av största vikt att staden fortsätter att vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder spännande och utmanande arbeten med god arbetsmiljö. Viktigt är även vilka resurser och ramar kommunfullmäktige beslutar. Viktigt är att vi förtroendevalda och stadens medarbetare är, kan vara, stolta över den gemensamt drivna verksamheten. Hur stockholmarna upplever kvalitén i verksamheterna avgör förtroendet för politiken och för oss förtroendevalda.

I budgeten för 2012, med inriktning för 2013 och 2014, har tre inriktningsmål beslutats av den moderatledda majoriteten:

- Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva.

Stockholmarna ska ha frihet och möjlighet att förverkliga sina drömmar om ett bra liv. Det personliga ansvaret kan aldrig ersättas av politiska beslut. Därför ska politiken riva hinder och skapa förutsättningar istället för att bestämma hur vi ska leva våra liv. Vi tror på människors förmåga, mer än på politikens. I linje med detta vill vi fortsätta att utveckla valfriheten. De avgörande besluten ska fattas av stockholmarna själva, oavsett om det gäller val av barnomsorg, val av skola och pedagogisk inriktning, vård- och omsorgsboende eller andra välfärdstjänster.

Hur lever den moderatstyrda majoriteten upp till sina egna beslut? Sina egna vackert uttryckta mål? I den kommunala verksamheten ges snabbare möjligheter än i privat verksamhet att åtgärda problem genom att förändra budge-

ten, resurserna, byta chef m fl åtgärder i stället för att förhandla om att säga upp avtal med en privat företagare. Vi har hört att den moderatledda majoriteten planerar äldrepenng – varför? Pengen inom skolan och förskolan har gett många negativa konsekvenser för brukarna, styrningen och effektiviteten.

Det finns flera effekter av privatiseringen och konkurrensutsättningen som måste belysas:

- hur påverkas kvaliteten i den verksamhet som vi stockholmare brukar
- konkurrensutsättningen ekonomiska effekter för staden
- hur leder den ideologiskt grundade privatiseringen till att staden uppnår den moderatledda majoritetens budgetmål
- är konkurrensen mellan privata och kommunala verksamheter neutral
- vilken valmöjlighet finns det om det inte finns några kommunala verksamheter kvar
- hur mycket extra kostar det att staden måste ha en beredskap för att klara skolplikten, för att klara barnomsorgsgarantin
- hur medarbetarnas antal, anställningstrygghet, arbetsmiljö och förutsättningar göra ett bra arbete samt fackliga organisationers möjlighet arbeta påverkas
- hur lagstadgade rättigheter som meddelarskydd påverkas
- hur staden utvärderar verksamheten för att säkerställa god verksamhet och kontroll.

Detta är exempel på relevanta frågeställningar där vi anser att invånarna i staden samt debatten vinner på mer faktamaterial.

Med anledning av ovanstående yrkar vi

- att en utredning görs för att belysa konkurrensens effekter i Stockholms stad bl a om punkterna ovan samt att en ordentlig utvärdering görs av verksamheterna och att detta redovisas snarast möjligt.

Stockholm den 12 december 2011

Karin Ehlin Kolk

Emilia Bjuggren

Elisabeth Brandt Ygeman

Gunnar Sandell